

Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz

"Twórcza resocjalizacja : wybrane metody pomocy dzieciom i młodzieży", Marek Konopczyński, Warszawa 1996 : [recenzja]

Chowanna 2, 75-77

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 1997	R. XL (LI)	T. 2 (9)	s. 75 – 77
------------	--	---------------	---------------	-------------	------------

**Marek Konopczyński:
Twórcza resocjalizacja.
Wybrane metody pomocy dzieciom
i młodzieży.
Warszawa, Wydawnictwo
Editions Spotkania 1996, ss. 175**

Na temat resocjalizacji ukazało się wiele publikacji, jednak żadna z nich nie przedstawiała szerokiego *spectrum* twórczych metod pracy z niedostosowanymi społecznie dziećmi i młodzieżą. Lukę tę — z powodzeniem — wypełnia książka Marka Konopczyńskiego, która winna stać się obowiązkową lekturą zarówno studentów pedagogiki resocjalizacyjnej, opiekuńczo-wychowawczej czy psychologii, jak i wychowawców praktyków, na co dzień borykających się z problemem pomocy osobom niedostosowanym. Jej wartość naukową potwierdzają pozytywne recenzje takich autorytetów, jak profesorowie Julian Radziejewicz i Kazimierz Pospiszyl.

Publikacja składa się z krótkiego wprowadzenia, piętnastu rozdziałów oraz aneksu. Pierwsze sześć rozdziałów stanowi rodzaj teoretycznego przygotowania do pracy resocjalizacyjnej. Autor przedstawia tu mechanizmy i przejawy niedostosowania społecznego, teorię powstawania agresji, środowiskowe mechanizmy socjalizacji; pisze także o organizacji życia rodzinnego i jego wpływie na funkcjonowanie psychiki dziecka oraz o znaczeniu empatii w stosowaniu twórczych metod pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie. Jest to kompendium wiedzy, które wydaje się niezbędne dla podjęcia owocnych oddziaływań wychowawczych.

Dalsze rozdziały prezentują konkretne kreatywne metody pracy resocjalizacyjnej.

Rozdział siódmy został poświęcony resocjalizacyjnej roli sportu i rekreacji; wykazano tu, że nie należy spychać wychowania fizycznego do tzw. zajęć drugiej kategorii, ponieważ — właściwie prowadzone — może przynosić duże korzyści resocjalizacyjne dzięki przygotowaniu młodych ludzi do współżycia, współdziałania oraz przestrzegania norm społecznych. Przedstawione wyniki badań, przeprowadzonych w lutym 1990 roku w szkołach średnich, dowodzą, że połowa badanej młodzieży nie dosypia, jada zbyt rzadko i przeznaczą za mało czasu na wszelkiego typu zajęcia ruchowe. Implikacją tego stanu rzeczy może być wzrost przestępczości nieletnich, która swoim zasięgiem obejmuje coraz młodsze jednostki. Tym donioślejsza staje się w tym kontekście rola wychowawcy, prowadzącego zajęcia sportowe, który przez swoje oddziaływanie może pomagać w profilaktyce i zapobieganiu wspomnianym zjawiskom.

Kolejne dwa rozdziały traktują o resocjalizacyjnej funkcji plastyki i muzyki; zwraca się tu przede wszystkim uwagę na projekcyjny aspekt oddziaływań poprzez sztukę — wychowanek, malując lub słuchając odpowiedniej muzyki, ma szansę na odreagowanie skrywanych uczuć, emocji i przeżyć. Często zapominają o tym wychowawcy, pracujący z osobami niedostosowanymi społecznie, choć swoiste „oczyszczenie” jest niezbędne w procesie przebudowy osobowości, czym powinna się przecież zajmować szeroko pojęta resocjalizacja. W rozdziałach poruszających tę tematykę przedstawiono także wskazówki dotyczące sposobów i warunków prowadzenia zajęć wspomnianymi metodami.

Najwięcej miejsca w recenzowanej publikacji poświęcono resocjalizacyjnej roli teatru, psychodramy oraz socjodramy, które mogą się przyczynić do zmiany percepcji siebie i otoczenia, a także do korekcji wadliwych postaw społecznych i destrukcyjnych zachowań. Dokonano tu dokładnego omówienia socjodramy i psychodramy oraz — co szczególnie cenne z uwagi na możliwości wykorzystania w pracy terapeutycznej — przedstawiono propozycje konkretnych ćwiczeń z uwzględnieniem technik podnoszących samoocенę, ułatwiających komunikację interpersonalną wraz z elementami treningu asertywności.

W części poświęconej teatrowi Autor ukazuje założenia tzw. wychowania teatralnego i uzasadnia celowość jego prowadzenia w placówkach o charakterze resocjalizacyjnym. Wyjaśnia, że nie chodzi tu o tworzenie profesjonalnej sztuki scenicznej, ale raczej o nawiązanie do teatru w ujęciu Jerzego Grotowskiego, który od swych aktorów wymagał przede wszystkim naturalności, szczerości i otwartości. Taka forma pracy warsztatowej może się przyczynić do formowania zintegrowanej osobowości, rozwijania wyobraźni czy kształtowania norm moralnych, co u jednostek niedostosowanych jest szczególnie pożądane.

W ostatniej części książki została opisana tzw. Scena Coda, która stanowi swego rodzaju połączenie psychodramy i metody oddziaływania przez teatr. Opiera się ona na realizacji dwóch zadań: na prowadzeniu warsztatów teatralnych, z udziałem profesjonalnych aktorów, reżysera, terapeuty i niedostosowanej społecznie młodzieży, oraz na tworzeniu przedstawień teatralnych, opartych na doświadczeniach z warsztatów i na fragmentach życiorysów młodzieży biorącej udział w przedsięwzięciu.

Metoda ta jest bardzo ciekawa i nowatorska, pozwala na autokreację i resocjalizację przy uszanowaniu podmiotowości każdego z uczestników. Dr Marek Konopczyński był inicjatorem przedstawienia Sceny Coda pt. *Tam na drugim brzegu*, które odbyło się w Warszawie, w czerwcu 1992 roku. W swojej publikacji dokładnie opisuje cały cykl przygotowań do tego przedsięwzięcia: wielomiesięczną pracę resocjalizacyjną, a także jej rezultaty i korzyści, jakie z niej płyną nie tylko dla profesjonalnych i nieprofesjonalnych aktorów, ale również dla widzów.

Aneks zawiera wstrząsający scenariusz napisany na kanwie autentycznych przeżyć dziewcząt (wychowanek zakładu poprawczego w Falenicy), biorących udział w przedstawieniu.

Scena Coda na pewno nie jest metodą łatwą, wymaga dużych nakładów pracy i dobrej woli ze strony wszystkich zaangażowanych w nią osób, jednak doświadczenia Autora dowodzą, że ten trud przynosi niewspółmierne wręcz korzyści.

Podsumowując, stwierdzić można, że publikacja Marka Konopczyńskiego zachęca do wyjścia spoza utarte schematy, do odwagi i twórczych poszukiwań w pracy terapeutycznej. Wskazuje, że proces resocjalizacji nie musi, a wręcz nie powinien przebiegać tylko na terenie zamkniętych placówek, a także przekonuje do tego, by sięgać po metody nowe, czerpiące z zasobów tkwiących głęboko w każdym człowieku, zachęca do budowania na tym, co pozytywne, do wskazywania tego, co dobre i cenne, a nie wytykania tego, co złe. Dodatkowym atutem omawianej pozycji jest to, że dobrze się ją czyta — jasny komunikatywny język w żadnym stopniu nie umniejsza jej wartości naukowej. Z tych względów jest godna polecenia wszystkim tym, którzy zajmują się lub zamierzają się zająć problemami resocjalizacji.

Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz